

GAZETA NARODOWA Y OBCA.

Sine ira & studio, quorum causas procul habeo.

C. Tacit.

Z WARSZAWY WE SRZODE DNIA 28. WRZESNIA ROKU 1791.

Sessya seymowa d. 25. września. P. Marszałek seymowy przypomina: iż dzień dzisiejszy, przeznaczony stany do ostateczney rezolucyi swojej, względem uniwersałów kommisji skarbu koronnego; zapytuje więc deputacye, do examinu kommisji skarbu kor.: wyznaczone; czyli mają już rzecz gotową do przełożenia seymowi. — X. *Turcki* biskup *Krakowski*, prezydujący w rzeczonych deputacyach oświadcza: iż deputacye ukończyć nie mogły na dzień dzisiejszy poruczonego sobie dzieła. — P. *Malachowski* Wda *Mazowiecki* domaga się, aby niezwłocznie w dniu dzisiejszym rezolwowany był uniwersał kommisji względem redukcji monety *Pruskiej*. — P. *Rybiński* *Kijowski* prosi o przyspieszenie elekcji kommisarzy skarbowych. Radzi polecić staraniu J. K. Mci w straży, aby wszedł w negocyacyę z królem *Pruskim*, względem wzajemnego monet stosunku, a to z referencyą do stanów; tym czałem zaś żąda odwołania uniwersału kommisji skarbu kor.: — P. *Bronikowski* *Gnieźnieński* wnosi projekt w tej treści: „Uniwersał kommisji skarbu koronnego, pierwszy pod dniem 26. lipca wstrzymujemy; a drugi, pod dniem 26. sierpnia, jako władzę prawodawczą obrażający, niszczymy.” — P. *Czacki* *Czarniechowski* radzi, aby zaczekać do poniedziałku; na który dzień deputacye, do roztrząśnienia materji tej wyznaczone, przyniosą relacyą z wygotowanym projektem. — P. *Zieliński* jenerał poseł *Płocki*, po przeczytaniu punktu instrukcyi swojej zalecającej: aby się starał, iżby podatki opłacone bydy mogły grubszą *Pruską* monetą podług kurrency, jak się bierze z *Pruss*; przekłada: iż redukcya, tamy nie położy zagranicznej monecie, ale potrzeba szukać innych sposobów; z których, ten środek sądzi naydogodniejszy: aby upraszać N. Pana, iżby zalecił ministrowi rzpltey w *Berlinie* traktować z królem *Pruskim*, żeby stopa monety *Pruskiej*, raz ułożona, nigdy odmienianą nie była; podług której, żeby i naszey monety powtórna nastąpiła ewaluacya; żeby na granicach ustanowione były kantony, w którychby wyjeżdżający z *Polski* do *Pruss*, odmieniali *Polskie* pieniądze za *Pruskie*, i wzajemnie jadący z *Pruss* do *Polski* odmieniali *Pruskie* za *Polskie*, opłacając jeden procent od sta; a tak, wstrzyma się wchód zagranicznej, i wychód krajowej monety. — P. *Trzebuchowski* *Inowrocławski* przełożywszy w obszerney mowie złe skutki z naprowadzoney obcey monety, której stopa cale nie wyrownywa *Polskiej*, radząc oraz, aby w tym nastąpił układ z królem *Pruskim*, prosi J. K. Mci, iżby się raczył przyłożyć powagą swoją, ażeby uniwersał kommisji był uchylony, gdyż wszyscy obywatele wdztwa *Brzejskiego* *Kujawskiego*, i jednego półzłotka *Polskiego* nie mający, wydani by byli na delatę. — X. *Czartoryjski* *Lubelski*: „Jeżeli która materya zawila potrzebuje zastanowienia; jeżeli jest jaka, w której bystrość rozumu nie potrafi na przedce obić wielu komplikacyi, manipulacyi; to zapewne taką jest każda materya skarbowa. Nie bronie czynności kommisji skarbowey; rozumiem, że wiele w nich może

„się znaleźć rzeczy niedokładnych, a może i szkodliwych; „ale nie mogę nie bronie intencji osób zasiadających w kommisji. Cale życie nieskażone cnotliwego urzędnika P. *Kossowskiego* podskarbiego W. bronie go powinno od podey-zrzenia, i dowodzić, iż intencye jego zawsze są czyste. „Proponowany przez P. *Gnieźnieńskiego* projekt, ma za sobą słuszność; jednak niebysmy na tym nie utracili, że- „bysmy przydali ze dwa dni czasu do przeyrzenia się w „tym projekcie.”

Król *śm.*: „Nie mogę zataić czułości serca mego „nad wyrazami dopiero słyszanego głosu P. *Trzebuchowskiego*, „któremu wdzięczny jestem za oświadczenia jego dla mnie „życzliwe. Nie omylił się ten poseł, upewniając, że „każdy ucisk obywatela, serce moje przenika; a w szcze- „gulności, że partykularne mam względy na dolegliwości „jego przezacnego wojewodztwa. Ale właśnie dla tego, „że chcę nayskuteczniej zaradzić tym dolegliwościom, któ- „re tu wyrażone w wielu głosach słyszałem; rozumiem, że „ci sami godni posłowie zechcą dozwolić krótkiey do po- „niedziałku zwłoki: deputacye tym końcem wyznaczone, „przyniosą relacyą, z której powzięte światło, poda nam „sposób w przygotowanym projekcie do zapobieżenia szko- „dzie rzpltey. W tej nadziei dopraszam się seymujących, „aby w dniu dzisiejszym nie wyciągali tej decyzji; a je- „żeli będę miał to szczęście, iż do zdania mego przychylić „się zechcą, tedybym prosił P. *Marszałka* seymowego, aby „informował nas: czyli roztrząsanie projektu assefforyi jest u- „kończone? a jeżeli i tego dziś nie można jeszcze do decyzji „przedsięwziąć, to mógłby bydy przeczytany do delibera- „cyi dopiero rozdany projekt kommisji skarbowych, aby „daremnie sessya nie schodziła.” P. *Marszałek* seymowy oświadcza powolność P. *Gnieźnieńskiego*, iż swój projekt wstrzymuje do poniedziałku; projekt zaś assefforyi, dla nie dokończonego jeszcze zupełnie przez prowincyą *Wielkopolską* roztrząśnienia, odkłada do wtorku; a P. *Sekretarzowi* zleca przeczytanie projektu o kommisji skarbowey. — Po przeczytaniu projektu kommisji skarbowych P. *Bernowicz* *Nowogrodzki*, z obowiązku instrukcyi wdztwa swego, składa J. K. Mci dziękczynienie za uregulowanie, i własnym kosztem utrzymywanie metryk xięstwa *Lit*: prosi o utrzymywanie ich dalsze, i podaje projekt pod tytułem = *Rewizya metryk koronnych i W. X. Lit*: = wyznaczący deputacye w tym celu. Po przeczytaniu którego, sessya solwowana do poniedziałku.

Sessya seymowa d. 26. Września. Po zagajeniu, deputacya examiniująca kommisją skarbową, czyni obszerną relacyą przez usta P. *Butrymowicza* *Pińskiego*; pióro w tej deputacyi trzymającego, w której, usprawiedliwienie się kommisji takowe: Kommisya skarb: postrzegając coraz znacniejszy wpływ monety *Pruskiej*, po wziętej z niej przez probierza przysięgłego probie, i po konferencyi z kommisją J. K. Mci menniczną, wydała uniwersał redukcji na dniu 26. lipca, w roku terazniejszym, a to stosując się do praw dawnych,

dawnych, i za panowania J. K. Moi stanowionych, kursu obcym monetom zakazujących; oneż redukować i kassować, kommissyom skarbowym, za zniesieniem się z kommissyą menniczną polecających. Gdyż żadne rządne państwo, mające swoje mennice, nie może dozwolić kursu obcej monecie podleyszej; bo przez to, państwo obce zyskując kosztu menniczne, i część srebra, snadno krajową wykorzeni monetę, i będzie stanowiącym cenę produktów.—Wydane dawniej w tej mierze uniwersały, z których dwa ostatnie są r. 1789. i 1790. kommissya skarb: kładzie za ostrzeżenie wczesne obywatelów.—W kassach skarbowych zastała redukcya do 800,000. zł: w monecie *Pruskiej*; kommissya, chcąc zmniejszyć na niej decels skarbowy, załanowiła się najprzód: nad propozycyą kupna za tę monetę srebra do mennicy, przez P. *Meyznera* uczynioną, i tak z nim iako i z P. *Blankim* traktowała. A po odstąpieniu P. *Blanka*, zawarła układ z P. *Meyznerem*; przez który ten, połowę decelsu z redukcji wynikającego skarbowi kor: oddać, i radto od każdych 100,000. złl: wziętych monetą *Pruską*, 1,200. złl: pol: dopłacić, a srebro do Mennicy w proporcya wziętych z kass, monet *Pruskich*, grzywnę *Kolońską* seynu po złl: 82. i puł rachując, dostawić obowiązwał się. Co do uniwersału, pod dniem 26. sierpnia wydanego, u sprawiedliwia się kommissya skarb: że nie popełniła prawodawstwa, lecz wykonała nakazy prawa, przez użycie skutecznych środków, zapobiegających szkodzi krajowej.—Ta explikacya objaśniana była czytaniem stołownych praw i różnych annexów.

Z uwag przez deputacyą nad tą całą okolicznością uczynionych, i przez trzymającego pióro przełożonych, opinia deputacyi zachodzi takowa.—Ze obydwie te uniwersały utrzymać się nie mogą; gdyż nie należało czynić redukcji, nie obwieściwszy wprzód obywatelów.—Dyspozycya kommissyi, aby żold woysku, monetą krajową lub złotem był opłacany, ściągala się tylko do raty *zbrojowej*; lecz na racie *surowej* mogło wcyfko szkodować.—Kiedy dozwoleństwo rządu, brania pieniędzy *Pruskich*, lubo niewyraźnie, lecz *permissiwnie* zaszło; nienależało redukować przed ostrzeżeniem.—Między monetą krajową a *Pruską*, mała być powinna różnica. Podług ordynacyi króla *Pruskiego*: w *Prussach*, zgrzywry *Kolońskiej* wybijać mają zł: 84. groszy kilkanaście; w *Polszcze* zł: 83. gr: 15. differencyi więc na grzywnie jest około złotego; kommissya zaś 3. grosze na złotówce redukowała.—Pierwszy zatym uniwersał sądzi deputacya zmollfikować w ten sposób.—Ze talary *Pruskie*, dwuzłotówki tyfury i złotówki, cyrkulować mają według dawnego kursu: pułzłotówki zaś, w tymże kursie tylko do trzech miesięcy, po czym po gr: 13. iść będą; a drobna *Pruska* zdawkowa moneta, żadnego kursu w krajach rzpltey mieć niema, lecz do mennicy, według wewnętrznego szacunku, oddawana być może.—Strata, każdemu korpulowi woyska, któryby ją, z przyczyny uniwersału redukującego ponieść, bonifikowana być powinna.—Co do drugiego uniwersału względem złota; gdy ten, kassując czerwone zł: oberżnięte, zaraz konfiskatę ich naznacza, i oprócz niey karę; uznaje deputacya za rygor nadto wielki, a tym uciążliwszy, że bez poprzedzonego ostrzeżenia obywatelów.—Officyalistom otwiera sposobność zysków; bo pospółstwo niezna się na essach.—Sądzi więc deputacya, poprawić ten uniwersał.—Ze czerwone złote oberżnięte niemały kursu; lecz konfiskacie niepodlegają aż po dwóch miesiącach.—Dyspozycya officyalistom, w punkcie drugim uniwersału wyrażona, cofnioną być powinna; oraz punkta: 4ty, co do zakazu przetapiania złota i srebra; 5ty, co do nakazu woze-

nia go do miast do złotników dla przetapiania, i nadania srebra, 6ty, co do nakazu dla wszystkich żydów przełożonych, przyślegi; 7my, co do konfiskaty sztuk srebra i złota nie sreptowanego; nakoniec, 8my i 9ty; mieysca w uniwersale mieć niemały, lecz natomiał kommissya ogłosić ma inne warunki zgodne z prawem, które obywatelów ścisnąć nie będą.—Nadto, sądzi potrzebą deputacya szukania środków, aby zapobiedz wpływowi zagranicznej monety, i opatrzenia kraju monetą własną, a osobliwie zdawkową.—Stołowne do tej opinii dwa projekta, podaje deputacya, które czyta P. sekretarz seymowy.

P. *Moszyński Bracławski*: „Mając jakążkolwiek informacyą w rzeczach mennicznych, za grzech poczytałbym sobie, żeby nie tłumaczył się w tej materii, jak ją poznawam, ni wiżę. Słyszałem tu, że idzie tylko o szeląg differencyi na złotym w monecie *polskiej* od *pruskiej*. Prawda, że podług wystawionej tu proby, szeląg i coś na złotówce wychodzi; ale nienależy tu zapatrywać się na złoty pojedynczy, lecz na krocie grzywien, na miliony złotych. Nie wiem, dla czego Państwo tak wielkie ma stać się trybutalnym mennicy zagranicznej? P. *Meyzner*, obowiązał się za 82. zł: gr: 15. przystawić grzywnę srebra *Kolońską*. Ta grzywna, z przyczyny transportu i celt, daleko drożey nam przychodzi, jak za granicą; czyliż więc nie wypłacamy *effective* trybutu mennicy zagranicznej, gdy po 84. zł: i puł, przyjmujemy w monecie *pruskiej* grzywnę srebra, która tam mniej jak 82. zł: i puł kosztuje? Pięćdziesiąt kilka milionaów wybito dobrej *Polskiej* monety; tej już niemasz. Woyna terażniejszy, więcej jak 20. milionaów dobrych cesarskich pieniędzy w kraj nasz wprowadziła; a gdzież te są? Niezmierna liczba rublów starych dobrych kursowała, te, w zagranicznych mennicach, to w *Wrocławiu*, to we *Lwowie*, przetopione zostały. Nareszcie po ewaluacyi, od 1786. roku, 15. milionaów nowej *Polskiej* monety wybito; a tej cząstki już tylko znajdują się. Musi tedy być zarobek znaczny, szukający wexlarzów do wykupowania monety *Polskiej* za *Pruską*, i wyprowadzania jej za granicę.—Projektu od deputacyi ganić nie będę; ale sądzę, że jakakolwiek jeszcze jego modyfikacya nastąpićby powinna; bo cóż wyniknie, gdy nieograniczony kurs monety *pruskiej* w talarach, dwuzłotówkach, tynfach, i złotówkach pozwolony będzie? Widzicie, że wyszła dobra srebrna moneta; koley więc idzie na złoto. Chciwość lichwiarzów, chwyci się, wykupowania złota za monetę nie wyrównywalną w złotych 18. cenie czterwonego złotego, gdy już im srebrnej *Polskiej* monety nie stanie. Do was, obywatele *Wielkopolscy*, moję moję obracam; wy najpierwey doznacie tej szkody; za idealną monetę, która was dziś uludza, będziecie po tym musieli z stratą, złota za granicą szukać. Wolno wam odmienić niektóre okoliczności w uniwersale kommissyi; wolno zostawić na czas kurs tych pieniędzy, aby się ich obywatele pozbywali; lecz nie pilście prawa, przez któreby, utrzymując kurs monety *pruskiej* nieograniczony, kraj nasz opłacał się cudzemu krajowi.—Ostrożność, którą kommissya względem złota przez uniwersał zrobiła, nikogo zrażać nie powinna; bo żaden uczciwy człowiek, takiej czynności się nie dopuści; ale tylko zrobiono te surowości dla podłego gatunku ludzi, dla żydostwa.—Nie mówię, żeby obywatel był karany i uciskany, że oberżnięte złoto u niego się znajduje: niech ma wolność topienia go i obracania gdzie mu się podoba; ale niech tylko kurs jego od pewnego czasu zabroniony będzie.—Dyspozycya kommissyi: aby officyaliści przyjmowali od oby-

„wate-

„watełów oberżnięte złoto według jego wartości, i odsyła-
 „li je do mennicy, nie jest naganną; ale usłużną publiczno-
 „ści. — Wracam się do srebrnej monety *Pruskiej*; trzeba ła-
 „godnością dogodzić publiczności; nie trzeba razem jej z
 „kursu wyimować; ale ograniczyć pewny czas: niech grub-
 „sze sztuki, jako to talary, do jakiego czasu kursują; dwu-
 „złotówki, niech krótszy mają czas kursu; złotówki i pół-
 „złotówki, niech odtąd redukowane będą; a zdawkowa mo-
 „neta, niech kursu zupełnie nie ma. — Zle się stało, że da-
 „wniejsze uniwersały Komisji, redukujące zagraniczną
 „monetę, bez exekucyi zostały, bo gdyby, od 4. lat jak
 „wydane były, exekucya ich ściśle zostawała, jużby dziś
 „publiczność nie czuła tej szkody i ciężkości. Radziłbym
 „jeszcze: dać 24. godzin czasu do roztrząśnienia projektu
 „deputacyi; bo materyja jest ważna; niech ieycie o 24. go-
 „dzin przyspieszenia, puszczają całego kraju na szkodę, i na
 „niepewność losu oyczyzny.”

Po głosach, jednych uznających winną komisję, i
 żądających nadgródzenia skarbowi straty wypływającej z re-
 dukcyi, przez osoby, uniwersał redukcyi podpisujące; dru-
 gich, nieznających winy w komisji, lecz dopełnienie
 prawa, a przeto postępek iey usprawiedliwiających; sto-
 wnie do uwag P. *Brasławskiego*, wstrzymana zostaje decy-
 zya wniesionych projektów do dnia następnego dla prze-
 zornej rozwagi nad niemi, jako w materyi, od której bo-
 gaćstwo, lub ubóstwo kraju, a zatym losy oyczyzny zawi-
 szy. — Sessya solwowana na dzień jutrzejszy. —

Z Obozu pod *Golebiem*, dnia 15. września. O godzi-
 nie 10. z rana wystąpiło całe wojsko; i wielki namiot, a
 przed nim usypany pagorek otoczywszy, stanęło w para-
 dzie. Za przybyciem xcia *Wintemburkiego* generała leytnan-
 ta, i wielu innych obywateli i obywaterek, całe wojsko
 ruszało *Mszy*. Po *Mszy* odprawiający się pod namiotem,
 X. *Piramowicz* kanonik Kam; przystąpił do poświęcenia sztandarów
 brygady P. *Hadziewicz*; które xże generał leytnant, P. *Po-
 tocki* generał major Art. K., i P. *Wodziecki* generał major i szef
 trzymali, i świeczkami w koley, aż do sztabu oficerów
 obitali, które potym sam xże kommandujący oddał nami-
 stnikom. — Widok wspaniały kilku tysięcy narodowego żoł-
 nierza pod bronią, we wszelki wojenny rynsztunek opatrz-
 zonego; odgłos, przy odprawowaniu *mszy*, armat, ko-
 tłów, trąb, i szelestu creża, dobywanego pod czas ewan-
 gelii i podniesienia; sprawował w sercach przytomnych oby-
 wateli wszelkiego stanu i płci, uczucia mocne i radosne
 z powstającego znaczenia kraju naszego. — Po odprawionej
 poświęcenia sztandarów ceremonii, tenże X. *Piramowicz* wsta-
 piwszy na usypany pagorek, miał do całego wojska przed-
 mówę; w której zachęciwszy do oddania dziek Bogu za-
 stępów za wydzwignienie oyczyzny naszej, przełożył nau-
 ki dla stanu żołnierskiego, na świętości religii i przysięgi
 ugruntowane. Mówił o zacności powołania tego; o powin-
 nościach jego co do sprawiedliwości, miłości oyczyzny,
 męstwa, ćwiczenia się w sprawie wojennej, posłuszeństwa.
 Nauka ta do wzruszenia i zbudowania wszystkich mówio-
 na, pewnie (jako żądanie jest powszechne) z woli J. O. je-
 nerała kommandującego dla obżerniejszego wojskowych
 pożytku do druku podana będzie. — Potym X. *Grabowski* ka-
 pelan, krótko i stosownie do rzeczy przemówiwszy, dykto-
 wał rotę przysięgi.

Z Londynu d. 2. Września. W tych dniach król *An-
 gielski*, poczuwszy dolegliwość w nodze, podobną do po-
 przedzającej ostatnią jego chorobę oznaki, nagle przedsię-
 wziął determinacją użycia kąpieli morskich w *Weymouth*,
 gdzie przed dwoma laty znacznych doznał skutków; tam

wieć dnia intrzyezszego z królową i trzema corkami wyjeź-
 dza z *Windfor*, iak mówią na dwa miesiące. P. Pitt i Lord
Grenville iadą za królem, w celu bawienia się przy nim.
 — *Hrabia de Mercy d'Argenteau* posel Cesarzski w *Paryżu*, w
 tych dniach ztąd wyjechał na powrót do *Bruxelli*. zabawi-
 wszy tu wcale krótko. Zdaniem iest wielu, iż to iego wy-
 biezenie nie było z powodu samej ciekawości widzenia *Lon-
 dynu*, ale że miało cel iakis polityczny. Jakoż utrzymują
 niektórzy, iż zamiar podróży iego miał być zapewne, dla
 wyrozumienia dworu tutejszego, iakim okiem patrzeć bę-
 dzie na uskutecznienie projektów cesarza i króla *Pruskiego*,
 które bydz mają, celem zjazdu ich w *Pilnitz*.

Okręt *Hawke* przywiozł z *Indyi wschodnich*, wiadomo-
 ści potwierdzające te, któreśmy dnia 30. przeszłego mie-
 śniaca odebrali, a to: że lord *Cornwallis* w nocy z dnia 21.
 na 22. wziął szturmem fortecę *Bangalore*. *Indyanie* straci-
 li w niej 3.400. ludzi zabitych, rzadca twierdzy *Killedar
 Bahander Khan*, zaufany *Tippo Saiba*, na wałach miasta za-
 bity został. Lord *Cornwallis*, znalazł w mieście więcej iak
 sto armat, wiele bardzo ammunicyi i żywności; odkryto
 tam także ludwisarnię z wyborną machiną do robienia ru-
 sznic. Zapas prochu, który w tej fortecy znaleziono, nie-
 równie iest większy, niżby go trzeba było do prowadze-
 nia całej tej wojny. Nazajutrz skoro *Tippo Saib* uyrzał
 z daleka chorągwie *Angielskie* na murach miasta, w naywię-
 kszym nieporządku z swoimi cofnął się; lecz wojsko *An-
 gielskie* ścigało go przez kilka mil; i rotę iego zupełnie
 prawie rozproszyło. — Dnia 27. marca *Tippo Saib* pisał list
 do Lorda *Cornwallis*, prosząc go, aby wysłał pełnomocni-
 ka, z którymby o warunki pokoju mógł się umówić. Lord
Cornwallis odpowiedział: iż on z swojej osoby oddzielnego
 pokoju czynić nie może; gdyż kompania *Indyjska* ma sprzy-
 mierzeńców, którym warunki zawrzeć się mającego poko-
 ju przełożone bydz powinny; żąda zatym; aby *Tippo* przy-
 stał mu na piśmie warunki pokoju, na które zniósłszy się
 z przymierzeńcami, odpowiedź nadeszle. Tym czasem
 wojsko nasze wzięwszy kilka twierdz, zbliża się pod *Serin-
 gapatam*, stolicę *Tippo*. Odważny pułkownik *Moorhouse*,
 który przy dobywaniu *Bangalore* poległ, pochowany będzie
 w kościele zamku ś. *Serzego*, gdzie grobowiec marmuro-
 wy, kosztem publicznym wyniesiony, uwieczni śmierć za
 oyczyzną poświęconą. — Te tak pomyslnie z *Indyi* wiadomo-
 ści, sprawiły, iż *Indyjskie papiery*, pięcią procentami wyżej
 podniosły się. — Ostatnie z *Ameryki* listy donoszą: iż bank
 narodowy prowincyi zjednoczonych *Amerykańskich*, pod as-
 sekuracją rządową d. 4. lipca otworzony bydz ma; tu iież;
 że zatargi z *Indianami* już są zupełnie ukończone. — P. *Ham-
 mond* dawny sekretarz poselstwa naszego w *Madrycie*, wy-
 znaczony iest jenerałym konsulem przy zjednoczonych sta-
 nach *Ameryki*, i wkrótce do *Filadelfii* odjechać ma. Mowią,
 iż ma zlecenie zawrzeć z stanami *Amerykańskimi* przymie-
 rze zaczepne i odporne. — Z *Wenecyi* odbieramy wiadomość,
 że powietrze, w *Tessalonice* nawet okropnym gwałtem
 sposobem.

Z *Carogrodu* d. 13. Sierpnia. D. 9. tego miesiąca na-
 deszła tutaj pożądana wiadomość o zawartym w *Szysztowie*
 pokoju między *Portą* i *Austryą*. Nic nam tedy do życze-
 nia nie zostaje, jak tenże pokoy widzieć i z *Moskwą* jak
 nayszybciej przywrócony.

Z *Semlina* d. 26. sierpnia. Właśnie dowiadujemy się, iż
 basza *Delli Achmet* z znacznym oddziałem wojska stoi przy
Nissa, i że w krótko fortecę *Bulgrad* odbierze od uaszych.
 Basza ten, ma z sobą powszechną amnestyę dla wszystkich
Serwow, dla tych nawet, którzy naprzeciw *Muzulmanom*
 Flit a wojo.

wojowali. Obywatele ci, niczego lękać się nie mają przyczyny; uwolniono ich nawet od haraczu na lat trzy.

Z Kopenhagi d. 10 Września. Z okrętów tutejszych uzbrojonych, dwa wychodzą w przyszłym tygodniu na morze *połnocne* dla wyprobowania jednego z nich zupełnie nowego, o 80. armatach *le neptune*. Oba w żywność na 3. tygodnie są opatrzone. Maytkom na innych okrętach, mianowicie tym, których z *Norwegii* sprowadzono, dane są pieniądze na drogę, i pozwolenie powracania do domów.

Z Pragi d. 14 Września. Cesarz stanął tu z *Pilnitz*, wysłał zaraz kuryera do *Peterzburga*. Jest mniemaniem, że depesze, przez tego kuryera do hrabi *de Kobenzl* posła tam cesarskiego przesłane, zawierały układy, na konferencyach w *Pilnitz* umówione. Słychać tu, że marszałek *Laszy*, zupełnie odradza cesarzowi wdawanie się w interesy *Francyi*. W tym czasie cesarz rozdał 60. szambelanii, i 13. wielkich krzyżów *ś. Stefana*. Dzień powrotu cesarza do *Wiednia*, nie jest jeszcze pewno determinowany. Rozumieją jednak, że przed 10. przyszłego miesiąca nastąpi.

Z Paryża d. 9. Września. Lubo wychwalano żyźność zbiorów tegorocznych z pola; pokazuje się jednak, że w wielu prowincjach chybiły, tak dalece, że się głodu we *Francyi* obawiają. Już zapisano do *Ameryki* o przystawienie zboża: zapewne i do *Gdańska* podobne poydą kommissa.

Dalszy ciąg konstytucyi Francuzkiej.

11.) Kiedy po dwukrotnej zapadłej kasłacyi dekret, trzeciego nawet sądu będzie oskarżony, w tym samym sposobie jak dwa pierwsze, rozprawa nie będzie już mogła w trybunale kasłacyi odbywać się, aż wprzód będzie poddana pod wyrok ciała prawodawczego, które wyda dekret deklarujący prawo, do którego trybunał kasłacyi stołować się ma. 12.) Każdego roku trybunał kasłacyi będzie obowiązany wysłać przed kratę zgromadzenia narodowego deputacyą złożoną z 8. swoich członków, którzy okażą listę wydanych dekretów; na boku zaś każdego dekretu będzie wyrażona treść sprawy, i text prawa, które wyrok takowy naznaczyło. 13.) Naywyższy sąd narodowy składający się z członków trybunału kasłacyi i wyższych sędziów przysięgłych będzie się zatrudniać rozpoznawaniem przestępstw ministrów, i przedniejszych władzy wykonawczej urzędników, równie jak występkami naruszającemi bezpieczeństwo powszechne kraju, kiedy względem nich ciało prawodawcze wyda dekret oskarżenia nakazujący. — Ten sąd naywyższy tylko za proklamacyą ciała prawodawczego zbierać się będzie. 14.) Obowiązkiem kommissarzy królewskich przy sądach zostających będzie przestrzegać zachowania praw w dekretach wydać się mających, tudzież zapadłe przywozić do exekucyi. — Nie będą oni oskarżycielami publicznymi, ale we wszelkich oskarżeniach będą słuchanymi, a w czasie wywodu sprawy, będą przestrzegać zachowania porządku w postępowaniu prawnym, a przed zapadłym wyrokiem pilnować przystosowania prawa. 15.) Kommissarze królewscy przy sądach zostający, będą delatorami przed dyrektorem sędziów przysięgłych, czy to z mocy urzędu, czy przez wydany rozkaz królewski, a.) wszelkich zamachów na wolność osobistą obywateli, lub na wolną cyrkulacyą żywności, lub na wybieranie podatków, b.) wszelkich przestępstw, przez które wykonanie rozkazów króla w sprawowaniu funkcji iemu oddanych byłoby zamieszane lub tamowane, c.) wszelkich buntów przeciwko wykonaniu dekretów i wszystkich uchwał exekucyjnych od władz konstytucyjnych pochodzących. 16.) Minister sprawiedliwości przez osobę kommissarza królewskiego zaskarżać będzie przed trybunałem kas-

łacyi uchwały, w których sędziowie przestąpili granice władzy swojej. — Trybunał je zniszczy, a jeżeli stanowią przestępstwo kryminalne, uczynek taki będzie doniesiony ciału prawodawczemu, które wyda dekret na oskarżenie, i odeszle obwinionych do naywyższego sądu narodowego.

(reszta potym.)

Z Paryża dnia 9. Września. Zgromadzenie Narodowe, czyli *sejm Francuzki*.

Na sefii d. 5. gdy konstytucya już jest zakończona, Z. N. składa moc zgromadzenia konstytucyjnego, a przemienia się w prawodawcze. — P. *Noailles* składa obszerną relacyą o stanie fortec naszych granicznych. — Uchwalono: iż w każdym testamencie, gdy się jaki artykuł znajdzie, któryby zabraniał dziedzicom takich czynności, które nie są przeciwne prawu, albo dobrym obyczajom; albo któryby zabraniał dziedzicom małżeństwa z tą lub inną osobą, lub niedozwalał im obrać tego lub owego stanu &c. takowe artykuły, mają być nieważne. — Uchwalono: iż lasy i grunta, znajdujące się w *Korsyce*, jako dobra narodowe uważane, i sprzedane być mają.

Na sefii d. 6. i 7. doniesiono: iż w *Dunkierce* zatrzymano dwie osoby, robiące fałszywe asygnaty, przy których oraz znaleziono 1.000. sztuk takich asygnatów od 500. liwrow, i narzędzia do nich. Naznaczono 100,000. liwrow nagrody donosicielom, i na koszt sądowe, a sprawę odesłano do sądu w *Dunkierce*. — Minister sprawiedliwości donosi: iż *Avenion*, w nayniezwyklejszym zamieszaniu znajduje się, i że w krotce kamień na kamieniu w tym mieście nie zostanie, jeżeli Z. N. pomocy mu nie da. Decyzyą w tym, do soboty odłożono.

Ze 24. posłów mających być obranemi z *Paryża* na przyszłe prawodawstwo, dopiero na 8. zgodzono się w zgromadzeniu elektorów; w którym znaczny nieporządek i wrzawa panuje. Republikanci wszelkimi sposobami usiłują, ażeby wybór padał na ich stronników; dotąd jednak im nie udaje się. — Pospółstwo, z przyczyny podwyższonej ceny chleba, okazuje nieukontentowanie, i w przeszły poniedziałek znaczny wszczął się rozruch, pod czas którego P. *Bailly* na rynku mocno został wyłajany i pogrożony. — Dnia 6. pierwszy raz, od powrotu króla, ministrowie cudzoziemscy mieli audyencyą u niego. Ile razy król wychodzi do kościoła, zawsze lud woła: *vivat pierwszy król konstytucyjny Francuzów*, i widać, iż znacznie miłość pospółstwa dla monarchy powiększa się. Mówią, iż d. 13. król w Z. N. ukaże się, dla przyjęcia zarząd konstytucyjnych.

Kommissya rzeczypospolitej skarbu koronnego exakcyą podatków wszelkich raty terażniejszej septembrowej, do dnia piętnastego ośmiora roku terażniejszego przedłuża, zalecając Urodzonym exaktorom i kassyerom: aby na miejscach exakcyi, do dnia pomienionego piętnastego ośmiora, podatki od obywateli odbierali.

Dnia 16. lipca szkoły publiczne w *Kamieńcu Podolskim*, pod dozorem akademików szkoły głównej koronnej, odprawiły popisy z całorocznych nauk w przytomności P. *Hanickiego* pułkownika regimentu buławy polnej koronnej pod ten czas zastępującego miejsce kommandanta forticy *Kamienieckiej*, i przy innych obojczy plci gościach. Po kilkogodzinnym doświadczeniu uczniów z nauk wszystkich, oddał P. pułkownik z daru N. Pana medale *diligentiae*, P. *Bazylemu Hromowiczowi* z klasy VI. złoty, P. *Waleryanowi Czerfkiemu*, z klasy V. i P. *Onufremu Sikorskiemu* z klasy IV. srebrne.